

Sygn. akt XXV C 1720/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2023 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Krystyna Stawecka

Protokolant: praktykant Sebastian Sobolewski

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2023 roku w Warszawie,

na rozprawie zdalnej

sprawy z powództwa D. Z. i M. Z.

przeciwko ***Bank (...) S. A. w W.***

o ustalenie i zapłatę;

1. Ustala, że nie istnieje stosunek prawny w postaci umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 18 stycznia 2007 r. zawartej w dniu 19 stycznia 2007 r. pomiędzy D. Z. i M. Z. a Bankiem (...) S. A. w W. – ze względu na ***nieważność umowy.***

2. Zasądza od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę ***213.406,02***

(dwieście trzynaście tysięcy czterysta sześć i 02/100) ***złotych***, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 28 września 2023 r. do dnia zapłaty.

3. W pozostałym zakresie powództwo o odsetki ustawowe - oddala.

4. Zasądza od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę ***11.834*** (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery) ***złote*** z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XXV C 1720/20

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 12 października 2023 r.

M. Z. i D. Z. pozwem z dnia 19 maja 2020 r. (data prezentaty Sądu Okręgowego w Warszawie - k. 3 a.s.), skierowanym przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W., wnieśli ***w ramach roszczenia głównego*** o:

zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie, ewentualnie solidarnie kwoty 213.406,02 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po 14 dniu od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego pozwu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu nienależnie pobranych przez pozwanego, na podstawie dotkniętej nieważnością z mocy samego prawa umowy o kredyt hipoteczny z dnia 18 stycznia 2007 r. nr (...) świadczeń za okres od 1 maja 2010 r. do 1 marca 2020 r. z tytułu kapitałowo-odsetkowych rat kredytowych;

ustalenie nieistnienia stosunku prawnego w postaci umowy o kredyt hipoteczny z dnia 18 stycznia 2007 r. nr (...) ze względu na nieważność tej umowy.

Powodowie sformułowali w pozwie także **roszczenia ewentualne** o:

zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie, ewentualnie solidarnie kwoty 81.871,07 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po 14 dniu od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego pozwu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu korzyści majątkowej uzyskanej za okres od 1 maja 2010 r. do 18 marca 2020 r. przez pozwanego kosztem powodów bez podstawy prawnej stanowiącej różnicę pomiędzy pobraną przez pozwanego od powodów kwotą tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych z umowy o kredyt hipoteczny z dnia 18 stycznia 2007 r. nr (...) z zastosowaniem abuzywnych klauzul umownych, a należną pozwanemu kwotą obliczoną z wyłączeniem ich zastosowania;

ustalenie, że postanowienia umowne § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 umowy o kredyt hipoteczny z dnia 18 stycznia 2007 r. nr(...), a także § 2 pkt 19, § 8 ust. 3 i § 8 ust. 4 regulaminu będącego częścią integralną tej umowy są niewiążące dla powodów.

Dodatkowo powodowie wnieśli o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych (pозew - k. 3-11v a.s.).

Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz opłat skarbowych od pełnomocnictw. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów. Ponadto zakwestionował istnienie po stronie powodowej interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w żądaniu ustalenia nieważności spornej umowy kredytowej. Pozwany negował również posiadanie przez powodów statusu konsumentów (odpowieź na pozew - k. 55-178 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 31 marca 2023 r. powodowie wskazali, że w związku z otrzymaniem przez nich pisma banku stanowiącego wezwanie do zapłaty kwot: a) 399.999,00 zł tytułem zwrotu otrzymanej do dyspozycji kwoty w związku z nieważną umową kredytową; b) 278.060,90 zł tytułem tzw. wynagrodzenia za korzystanie z kapitału, w ich ocenie dokument ten stanowi uznanie powództwa co do stwierdzenia nieważności umowy kredytowej, a w konsekwencji także uznanie powództwa o zapłatę (pismo procesowe z dnia 31.03.2023 r. wraz z załącznikami – k. 363-367 a.s.).

Na rozprawie w dniu 28 września 2023 r. powodowie zostali poinformowani przez Sąd o skutkach stwierdzenia nieważności umowy i złożyli stosowne oświadczenie o braku zgody na sanowanie klauzul abuzywnych w umowie kredytowej oraz o zrozumieniu skutków nieważności umowy (protokół rozprawy z dnia 28.09.2023 r., 00:20:41; 00:33:42 - k. 381v-382 a.s.).

W dalszym toku postępowania i przed zamknięciem rozprawy w dniu 28 września 2023 r. strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska w sprawie (protokół rozprawy z dnia 28.09.2023 r. - k. 382 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2006 r. M. Z. i D. Z. potrzebowali środków finansowych na budowę domu w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. Finansowanie kosztów budowy domu nastąpić miało za cenę w złotych polskich. W celu uzyskania kredytu powodowie spotkali się z doradcą kredytowym Banku (...), który przedstawił im ofertę kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego. Podejmując decyzję o zaciągnięciu kredytu powodowie zdawali sobie sprawę z indeksacji kredytu, nie mieli jednak wiedzy, w jaki sposób bank ustala kurs franka szwajcarskiego (d: przesłuchanie powódki M. Z. na rozprawie w dniu 28.09.2023 r. – k. 381v-382 a.s., przesłuchanie powoda D. Z. na rozprawie w dniu 28.09.2023 r. – k. 382 a.s.).

W dniu 8 grudnia 2006 r. powodowie złożyli do Banku (...) S.A. wniosek o udzielenie kredytu w kwocie 300.000,00 zł w walucie CHF na okres 420 miesięcy (d: wniosek kredytowy – k. 209-211 a.s.).

Przy składaniu wniosku powodowie podpisali dokument pn. „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”, w którym wskazano, że: zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, kredytobiorca narażony jest na ryzyko zmiany kursów walutowych, występowanie ryzyka kursowego sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom w zależności od aktualnego kursu waluty, ryzyko kursowe jest znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiega się kredytobiorca osiągający dochody w tej samej walucie. W dokumencie tym wskazano również, że z wyżej wymienionych powodów warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe wskutek wzrostu kursów walutowych. W dokumencie wskazano również, że oprocentowanie kredytów i pożyczek składa się ze stałej marży banku Millennium i zmiennej stopy referencyjnej i zmienia się co kwartał. Ryzyko zmiany stóp procentowych oznacza zaś, że w przypadku wzrostu zmiany stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wówczas wysokość miesięcznej raty kapitałowo – odsetkowej. Powodowie oświadczyli w powyższym dokumencie, że zapoznali się z powyższą informacją oraz że w pierwszej kolejności przedstawiono im ofertę kredytu w PLN, z której rezygnują (d: Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej z dnia 08.12.2006 r. – k. 250-250v a.s.).

Decyzją kredytową z dnia 9 stycznia 2007 r. Bank (...) S.A. przyznał powodom kredyt w wysokości 300.000,00 zł (d: decyzja kredytowa – k. 223-224 a.s.).

W dniu 19 stycznia 2007 r. Bank (...) S.A. z siedzibą w W. oraz M. Z. i D. Z., jako kredytobiorcy, zawarli umowę o kredyt hipoteczny nr (...) sporządzoną w dniu 18 stycznia 2007 r. Na mocy tej umowy bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w umowie kredytu, a kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy i aktualnego cennika w oznaczonych terminach spłaty oraz wywiązania się z pozostałych postanowień umowy (§ 1 ust. 2 umowy).

Kwota kredytu określona została na 300.000,00 zł (§ 2 ust. 1 umowy), przy czym postanowiono, że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach bank wysłała do kredytobiorców pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu / transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania miały mieć wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej (§ 2 ust. 2 umowy).

W umowie ustalono, że kredyt jest w całości przeznaczony na budowę domu metodą gospodarczą na działce gruntowej nr (...) znajdującej się w M. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...) (§ 2 ust. 3 i 4 umowy) oraz że okres kredytowania wynosi 420 miesięcy (§ 2 ust. 6 umowy).

Zgodnie z umową, kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, oprocentowanie kredytu wynosi 3,2025% w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 1,10 p.p., stałej w całym okresie kredytowania (§ 6 ust. 1 i 3 umowy). Odsetki są naliczane za każdy dzień od aktualnego salda zadłużenia (§ 6 ust. 4 umowy). Oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) (§ 6 ust. 5 umowy). Stopa referencyjna zmienia się w cyklu kwartalnym i przyjmuje wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy (§ 6 ust. 6 umowy).

Kredytobiorcy zobowiązali się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z (...) Banku (...) S.A. (§ 7 ust. 1 umowy). Kredit spłacany miał być w 420 ratach miesięcznych, w tym 24 rat obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 396 równych rat miesięcznych, które zawierają malejącą część odsetek oraz rosnącą część raty kapitałowej (§ 7 ust. 2 umowy).

Jako zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami, przewidziano w umowie m. in. hipotekę kaucyjną na rzecz banku do kwoty 510.000,00 zł na nieruchomości - działce gruntowej nr (...) znajdującej się w M. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...) (§ 9 ust. 1 umowy).

Zgodnie z umową, w zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie mają postanowienia „Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A.”, który stanowił jej integralną część (§ 11 ust. 2 i 5 umowy).

Zgodnie z § 12 ust. 1 umowy, przy założeniu, że przyznana kwota kredytu została wypłacona w całości i jednorazowo, całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosił 242.477,07 zł, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień sporządzenia umowy wynosiła 4,01 % w skali roku (d: umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 19.01.2007 r. – k. 13-17 a.s.).

Zgodnie z § 2 pkt 8 lit. f „Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A.”, w wersji (...) obowiązującej w dacie zawarcia przedmiotowej umowy kredytu, stopa referencyjna stawka LIBOR (3M) ((...)) to stopa procentowa podawana przez (...), ustalana o godzinie 11.00 GMT w L., na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3-miesięcznych, po której banki są gotowe sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF.

Zgodnie z § 2 pkt 19 regulaminu, kredyt w walucie obcej to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku.

Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 regulaminu kredyt udzielany jest w PLN, jednak może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w pozwanym banku (...).

Kredit oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, na podstawie stopy referencyjnej powiększonej o marżę zgodnie z umową kredytu. W przypadku zmiennej stopy procentowej zmiana oprocentowania kredytu następuje według zasad określonych w umowie kredytu (§ 6 ust. 1 i 2 regulaminu).

W przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku (...) z dnia spłaty (§ 8 ust. 3 regulaminu).

W przypadku kredytu w walucie obcej kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt był indeksowany, o ile ten rachunek był dostępny w aktualnej ofercie banku (§ 8 ust. 4 regulaminu).

Bank może na wniosek kredytobiorcy przewalutować kredyt. W przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą przewalutowanie następuje według kursów kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w pozwanym banku Tabeli Kursów Walut Obcych, zaś w przypadku zmiany waluty z waluty obcej na PLN - według kursów sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w pozwanym banku (...) (§ 11 pkt 1 i 4 regulaminu) (d: Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. w wersji R20 – k. 189-197v a.s.).

W dniu 13 sierpnia 2008 r. strony podpisały aneks nr 1/2008 do przedmiotowej umowy kredytu, na mocy którego kwota kredytu ustalona w umowie w wysokości 300.000,00 zł została podwyższona o kwotę 100.000,00 zł (d: aneks nr 1/2008 z dnia 13.08.2008 r. – k. 18-21 a.s.).

Bank dokonał wypłaty środków z tytułu przedmiotowego kredytu w czterech transzach: 1) w dniu 26 stycznia 2007 r. dokonał wypłaty środków w wysokości 150.000,00 zł; 2) w dniu 22 października 2007 r. dokonał wypłaty środków w wysokości 130.000,00 zł; 3) w dniu 27 czerwca 2008 r. dokonał wypłaty środków w wysokości 20.000,00 zł; 4) w dniu 18 sierpnia 2008 r. dokonał wypłaty środków w wysokości 100.000,00 zł (d: dyspozycje wypłaty środków – k. 232-235 a.s.).

Przedmiotowa umowa kredytu hipotecznego została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank. Postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji nie były przedmiotem negocjacji ani indywidualnych uzgodnień pomiędzy stronami. W dacie zawarcia umowy żadne z powodów nie prowadziło działalności gospodarczej. M. Z. ma wykształcenie wyższe i w chwili zawarcia spornej umowy kredytu była zatrudniona na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na stanowisku kierownika, zaś D. Z. ma wykształcenie średnie i w chwili zawarcia spornej umowy kredytu był zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na stanowisku handlowca / projektanta. D. Z. dopiero w dniu 1 października 2009 r. rozpoczął wykonywanie działalności gospodarczej pod firmą (...) polegającej na sprzedaży hurtowej wyrobów metalowych oraz sprzętu i dodatkowego wyposażenia hydraulicznego i grzejnego. M. Z. zaś dopiero w dniu 15 września 2017 r. rozpoczęła wykonywanie działalności gospodarczej pod firmą (...) zakwalifikowaną do pozostałej działalności wspomagającej usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych. Działalności te zostały przez powodów zarejestrowane pod adresem w M. przy ul. (...) jedynie dla celów adresowych, jednak faktycznie nie były one tam wykonywane. Obecnie te działalności mają status zawieszonych. Powodowie do dziś zamieszkują w domu wybudowanym za środki pochodzące z przedmiotowego kredytu (d: wniosek kredytowy – k. 209-211 a.s., wydruki z CEIDG – k. 252-254 a.s., umowa najmu – k. 313-314 a.s., przesłuchanie powódki M. Z. na rozprawie w dniu 28.09.2023 r. – k. 381v-382 a.s., przesłuchanie powoda D. Z. na rozprawie w dniu 28.09.2023 r. – k. 382 a.s.).

W dniu 20 września 2011 r. strony zawarły sporządzony w dniu 31 sierpnia 2011 r. aneks nr 3/2011, na podstawie którego strony dodały do § 2 przedmiotowej umowy zapis w brzmieniu: „ Kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na złote polskie zobowiązania Kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej, podawany jest w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu (...) w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych. Wartości kursu kupna i wartości kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%. Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego. Pierwsza Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest pomiędzy godziną 8:00 a godziną 10:00 danego dnia. Tabela Kursów Walut Obcych publikowana jest każdorazowo na stronie www.bankmillennium.pl. W przypadku, gdy Tabela Kursów Walut Obcych tworzona jest w danym dniu co najmniej dwukrotnie, do ustalenia wysokości zobowiązania wyrażonego w walucie obcej przyjmowany jest kurs sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla Kredytobiorcy spośród kursów sprzedaży dewiz obowiązujących w Banku w dniu przeliczania zobowiązania na złote polskie. W przypadku wcześniejszej częściowej spłaty kredytu będzie to najkorzystniejszy kurs sprzedaży dewiz spośród kursów obowiązujących w Banku danego dnia do chwili złożenia dyspozycji wcześniejszej częściowej spłaty.” (d: aneks nr 3/2011 z dnia 20.09.2011 r. – k. 188-188v a.s.)

Spłaty rat kredytowych wynikających z przedmiotowego kredytu dokonywane były przez powodów w złotych polskich, począwszy od 26 lutego 2007 r. W okresie objętym pozwem, tj. od dnia 1 maja 2010 r. do 1 marca 2020 r., powodowie zapłacili na rzecz pozwanego banku z tytułu rat kapitałowo-odsetkowych łącznie kwotę 213.406,02 zł (d: zaświadczenie banku – k. 24-29v a.s., zestawienie transakcji – k. 238-244 a.s.).

Powodowie pozostają w ustroju wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej (d: przesłuchanie powódki M. Z. na rozprawie w dniu 28.09.2023 r. – k. 381v-382 a.s., przesłuchanie powoda D. Z. na rozprawie w dniu 28.09.2023 r. – k. 382 a.s.).

Sąd dokonał, następującej oceny dowodów:

Sąd uznał za wiarygodne obiektywne dowody z wymienionych dokumentów, jako że nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania powodów M. Z. i D. Z., w których powodowie przekazali informacje co do celu zaciągnięcia przez nich przedmiotowego kredytu, okoliczności zawierania umowy kredytu, braku negocjowania szczegółowych warunków umowy, w tym zwłaszcza postanowień określających zasady indeksacji, konsumenckiego charakteru umowy oraz okoliczności związanych ze spłatą kredytu. Zeznania powodów korespondowały z dowodami z dokumentów, były wewnętrznie spójne i logiczne, a nie zostały przedstawione dowody wykazujące odmienny stan faktyczny w tym zakresie.

Wskazać należy, że na gruncie art. 227 k.p.c. Sąd jest uprawniony do selekcji zgłoszonych dowodów jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te miały służyć (tak M. Krakowiak w A. Góra- Błaszczkowska red. Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz, wyd. 2 z 2015 r. Legalis i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 grudnia 2021 r., sygn. akt VI ACa 245/21).

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął dowód z zeznań świadków - M. S., A. Z. oraz J. C., zgłoszonych przez pozwanego. Okoliczności, na jakie zgłoszeni zostali ww. świadkowie nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (jak m. in. procesów bankowych związanych z udzielaniem kredytów indeksowanych do CHF, informowania powodów o warunkach kredytu i ryzyku kursowym i ryzyku zmiany stóp procentowych, zasad funkcjonowania kredytów indeksowanych do CHF, kosztów ponoszonych przez bank w związku z finansowaniem akcji kredytowej dla kredytów indeksowanych do CHF), zatem prowadzenie tych dowodów prowadziłoby wyłącznie do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania. Niezależnie od tego, okoliczności związane z zawarciem przedmiotowej umowy kredytu (w tym dotyczące udzielonych powodom informacji o ryzykach związanych z zawarciem umowy) wynikały z dokumentów złożonych do akt sprawy.

Sąd pominął również wnioski strony pozwanej zawarte w punktach 7-10 petitum odpowiedzi na pozew, tj. o dopuszczenie dowodu z dokumentów zawierających prywatne opinie i artykuły (prof. Dr hab. K. J., firmy (...)), wskazując, iż Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje takich środków dowodowych, jak „prywatna opinia”. Gdy strona składa taką opinię z intencją uznania jej przez sąd za dowód w sprawie, wówczas istnieją podstawy do przypisania jej znaczenia jedynie dowodu z dokumentu prywatnego (art. 245 k.p.c.), czyli dowodu tego, że osoba, która go podpisała złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie. Jeżeli więc strona dołącza do pisma procesowego opinię prywatną i powołuje się na jej twierdzenia i wnioski, to opinię taką, należy traktować jako część argumentacji faktycznej i prawnej przytaczanej przez stronę. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy, złożona przez skarżącego prywatna ekspertyza stanowi tylko wyjaśnienie, oparte na wiedzy specjalistycznej, stanowiska skarżącego w sprawie, tym samym prywatna opinia jest jedynie elementem stanowiska strony w procesie, a nie opinią biegłego będącą dowodem w sprawie (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 11 grudnia 1997 r., sygn. akt I CKN 385/97, LEX nr 50530).

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. pominął również dowód z opinii biegłego sądowego zgłoszonego przez stronę powódową, ponieważ fakty związane z wysokością nadpłaty powstałej na skutek stosowania przez bank w umowie kredytu niedozwolonych klauzul przeliczeniowych, były nieistotne dla rozstrzygnięcia, wobec stwierdzonej przez Sąd nieważności umowy kredytu, natomiast wysokość wpłat powodów na poczet kredytu wynikała z dokumentów złożonych do akt sprawy, a ustalenie sumy wpłat nie wymagało wiadomości specjalnych, lecz wykonania prostych operacji matematycznych. Na tej samej podstawie Sąd pominął dowód z opinii biegłego sądowego zgłoszonego przez stronę pozwaną, gdyż okoliczności, na które dowód ten zostały zgłoszone, dotyczyły oceny charakteru prawnego

kredytów indeksowanych i ogólnej działalności finansowej banku związanej z udzielaniem tego rodzaju kredytów i były nieistotne dla rozstrzygnięcia.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części, poza częścią roszczenia odsetkowego powodów.

Powodowie w niniejszym postępowaniu domagali się w ramach roszczenia głównego zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów łącznie, ewentualnie solidarnie kwoty 213.406,02 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po 14 dniu od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego pozwu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu nienależnie pobranych przez pozwanego, na podstawie dotkniętej nieważnością z mocy samego prawa umowy o kredyt hipoteczny z dnia 18 stycznia 2007 r. nr (...) świadczeń za okres od 1 maja 2010 r. do 1 marca 2020 r. z tytułu kapitałowo-odsetkowych rat kredytowych, a ponadto ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w postaci umowy o kredyt hipoteczny z dnia 18 stycznia 2007 r. nr (...) ze względu na nieważność tej umowy. Powodowie wywodzili swoje roszczenia (główne) z nieważności przedmiotowej umowy kredytowej, która to nieważność wynika, ich zdaniem, zarówno z zasad ogólnych, jak i z abuzywności zawartych w umowie klauzul indeksacyjnych. Zarzut nieważności umowy stanowił jednocześnie podstawę roszczenia o zapłatę (w ramach powództwa głównego), opartego na twierdzeniach o świadczeniu nienależnym.

Status konsumenta

W okolicznościach niniejszej sprawy stronami sporu był po stronie pozwanej profesjonalista w obrocie, tj. bank, zaś po stronie powodowej **konsumenci** w rozumieniu art. 22¹ k.c. Definicja kodeksowa konsumenta odwołuje się do dokonywania przez konsumenta czynności prawnej, jednak w art. 2 dyrektywy 93/13 zdefiniowano konsumenta jako „osobę fizyczną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem”.

Konsumentem w świetle przepisów dyrektywy 93/13 jest zatem także osoba fizyczna podejmująca działania zmierzające do zawarcia umowy z przedsiębiorcą, wobec czego także na etapie przedkontraktowym (zapoznawanie się z ofertami umów, obowiązki informacyjne). Powodowie zawarli przedmiotową umowę kredytu w celu uzyskania środków potrzebnych na budowę domu - celem zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że budowa domu nie była związana bezpośrednio z działalnością zawodową lub gospodarczą powodów, którzy jako konsumenci zdecydowali się na zaciągnięcie kredytu w celach zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. W chwili zawierania umowy kredytu oboje powodowie byli zatrudnieni na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, nie prowadzili jeszcze wówczas swych działalności gospodarczych. Art. 76 Konstytucji wprowadza nakaz ochrony konsumenta przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Skoro kredyt jest przeznaczony na cele mieszkaniowe powodów, to kredytobiorcy – konsumenci są jednocześnie beneficjentami konstytucyjnego prawa do mieszkania. Wskazania wymaga, iż powodowie do dziś zamieszkują kredytowaną nieruchomość. Dodatkowo wskazać należy, iż powodowie przez cały okres kredytowania byli traktowani przez pozwanego jak konsumenci, a cel konsumentki wynika z treści umowy. Powyższe pozwala na przyjęcie, iż w dacie zawarcia umowy powodowie działali jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Ustalony stan faktyczny wykazał przy tym wprost, że sporne klauzule umowne zawarte zostały we wzorcu umownym, na treść którego powodowie jako konsumenci nie mieli wpływu, a który sporządzony został przez profesjonalistę – pozwanego bank. Brak indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez powodów postanowień umownych nie budził wątpliwości Sądu. Powodowie nie negocjowali umowy zarówno w zakresie kursu sprzedaży stosowanego do obliczenia wysokości raty kredytowej podlegającej spłacie w złotych, jak i też kursu kupna zastosowanego przez bank do ustalenia wysokości kapitału kredytu wyrażonego w walucie indeksacji.

Przyjęcie przez Sąd, że powodowie zawarli przedmiotową umowę jako konsumenci, nakłada na Sąd merytoryczny obowiązek udzielenia powodom ochrony wynikającej z wdrożenia do naszego

systemu prawnego dyrektywy 93/13/EWG. Ochrona konsumenta wprowadzona tą dyrektywą wiąże się z obciążeniem przedsiębiorcy obowiązkiem informacyjnym wobec konsumenta, gdyż tylko konsument należycie poinformowany może dokonać świadomego wyboru co do zawarcia umowy na warunkach narzuconych przez przedsiębiorcę.

Obecnie dominujący jest także pogląd, że zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego (denominowanego) do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji (denominacji) określają główne świadczenie kredytobiorcy (m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 9 maja 2019 r. I CSK 242/18 LEX nr 2690299, z 27 listopada 2019 r. II CSK 498/18 LEX nr 2744159, z 11 grudnia 2019 r. V CSK 382/18 OSNC-ZD 2021/2/20, z 3 lutego 2022 r. II CSKP 459/22 LEX nr 33035544).

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyraził stanowisko, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, ich usunięcie spowodowałoby bowiem nie tylko zniesienie mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - zaniknięcie ryzyka kursowego, które jest związane bezpośrednio z indeksacją kredytu do waluty (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2019 r., D., C-18/17, pkt 48, 52 i przytoczone tam orzecznictwo). W wyroku z 26 lutego 2015 r., M., C-143/13 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że za warunki umowne, które objęte są zakresem pojęcia „określenia głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Natomiast warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „określenia głównego przedmiotu umowy”.

Z kolei w wyroku z dnia 20 września 2017 r. C-186/16 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że świadczenia podstawowe umowy kredytowej odnoszą się do kwoty pieniężnej, która musi być określona w stosunku do waluty wypłaty i określonej spłaty, zatem okoliczność, że kredyt musi zostać spłacony w określonej walucie nie ma związku z posiłkowym sposobem płatności, lecz związana jest z samym charakterem zobowiązania dłużnika, przez co stanowi podstawowy element umowy kredytowej.

Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), Sąd krajowy zobowiązany jest do uwzględnienia z urzędu, że postanowienie niedozwolone zawarte w umowie konsumenta z przedsiębiorcą nie wiąże konsumenta. W orzecznictwie TSUE wielokrotnie podkreślał, że cel, jaki przyświecał prawodawcy wspólnotowemu, nie zostałby osiągnięty, gdyby konsument, który jest stroną słabszą i nie dysponuje wiedzą prawniczą oraz zwykle nie korzysta z profesjonalnej pomocy prawnej, zobowiązany był do podniesienia zarzutu niezwiązania niedozwolonym postanowieniem (por. wyroki TSUE z 27.06.2000 r. (...) SA v. R. Q. (C-240/98) i (...) SA v. J. P. (C-241/98), J. B. (C-242/98), M. B. (C-243/98) i E. F. (C-244/98), ECLI:EU:C:2000:346, tak w: komentarz do art. 385¹ KC T. II red. Gutowski 2019, wyd. 2/Ruchała/Sikorski, Legalis **oraz** wyrok SA w Warszawie w sprawie **VI ACa 185/20**).

Po tych wstępnych informacjach prawnych należało dokonać oceny zasadności żądania powodów o ustalenie poprzez zbadanie, czy przysługuje im interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy, gdyż kwestia ta w dużej mierze determinuje wynik sprawy.

Zgodnie z art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Podstawową okolicznością badaną przy rozważaniu celowości skorzystania z powództwa o ustalenie jest znaczenie przyszłego wyroku ustalającego dla sytuacji prawnej zainteresowanego takim rozstrzygnięciem. O występowaniu interesu prawnego świadczy bowiem możliwość stanowczego zakończenia na tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw w drodze innego powództwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r. II CKN 833/00, wyrok Sądu Najwyższego z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2006 r. II CK 395/05, wyrok Sądu Najwyższego z 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2012 r., IV CSK 589/11).

Interes prawny w żądaniu opartym na podstawie art. 189 k.p.c. istnienie zatem wówczas, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Postępowanie cywilne oparte jest bowiem na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Założenie to realizuje wymaganie wykazania interesu prawnego w wypadku żądania ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa i przyjęcie jako zasady, że możliwość uzyskania skuteczniejszej ochrony w drodze innego powództwa podważa interes prawny w żądaniu ustalenia.

Ponownie odwołując się do treści art. 189 k.p.c. należy stwierdzić, że powództwo o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są łącznie dwie przesłanki: interes prawny, którego istota została powyżej omówiona, oraz wykazanie przez powoda prawdziwości twierdzeń, że dany stosunek prawny lub prawo nie istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności powództwa i ustalenia prawdziwości twierdzeń powoda. Wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii jego zasadności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2011 r., II CKN 898/00).

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności rozpoznawanej sprawy Sąd uznał, że powodom przysługuje interes prawny w opisywanym wyżej znaczeniu w żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu. Jako, że pomiędzy stronami istnieje spór co do ważności umowy kredytu, która formalnie wiąże i powinna być wykonywana, to jedynie sądowy wyrok ustalający nieważność umowy może uregulować całościowo sytuację prawną stron, kończąc spór w przedmiocie związania stron umową, w tym w szczególności co do obowiązku dalszego płacenia rat kredytowych i możliwości wykreślenia hipoteki.

Po rozstrzygnięciu w przedmiocie dopuszczalności ustalenia nieważności umowy w niniejszej sprawie należało ocenić sporną umowę pod kątem jej zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

Z tego też należy wywieść, że skoro Sąd zobligowany jest do uwzględnienia z urzędu, że postanowienie niedozwolone nie wiąże konsumenta, to zobligowany jest również do badania z urzędu wszystkich zapisów umowy zawartej z udziałem konsumenta pod kątem wypełnienia przesłanek abuzywności.

Zgodnie z najnowszym poglądem wyrażonym w uchwale SN z 28 kwietnia 2022 r. w sprawie III CZP 40/22 „Sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385(1)k.c.”

Zgodnie z treścią powołanego wyżej przepisu art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie – poza postanowieniami określającymi główne świadczenia stron – nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Zważywszy na treść wskazanego przepisu nie ulegało wątpliwości, iż uznanie konkretnej klauzuli umownej za postanowienie niedozwolone wymagało stwierdzenia łącznego wystąpienia wszystkich wymienionych przesłanek, tj. kontrolowane postanowienie umowy zawartej z konsumentem (lub wzorca umownego):

nie było postanowieniem uzgodnionym indywidualnie;

nie było postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron;

kształtowało prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy.

Odnośnie przesłanek niezbędnych dla uznania postanowień umowy za niedozwolone wskazanych w treści przepisu art. 385¹ k.c., w pierwszej kolejności należało odnieść się do kwestii, czy sporne zapisy umowy można było uznać za postanowienia określające główne świadczenia stron umowy i czy zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu postanowienia te we wskazanym powyżej zakresie odnosiły się do świadczeń stanowiących świadczenie główne, które jednak nie zostały określone w sposób jednoznaczny.

W ocenie Sądu sporna umowa kredytu była umową kredytu złotowego, jedynie indeksowanego - powiązanego z kursem waluty obcej w zakresie przeliczeń wysokości świadczeń stron. W przypadku omawianej umowy brak jest podstaw, by twierdzić o jej walutowym charakterze. Kredytem walutowym jest kredyt udzielany i wypłacany w walucie innej niż krajowa, gdy jednocześnie kredytobiorca dokonuje spłaty rat kredytu również w walucie obcej. Kredyt udzielony powodom nie był w taki sposób skonstruowany.

W umowie stron kwota kredytu została wyrażona w złotych. Kredyt został uruchomiony w złotych i od początku miał być w złotych spłacany. Środki z kredytu miały posłużyć powodom na budowę domu na cele wyłącznie mieszkaniowe. Pozwany od początku znał wolę powodów do uzyskania kredytu w złotych, od chwili złożenia wniosku kredytowego.

W niniejszym przypadku należy zbadać, jaka była rzeczywista wola stron umowy co do jej treści. Wzorzec umowny został sporządzony wyłącznie przez bank i zaprezentowany przez osoby działające w jego imieniu. Powodowie nie zostali przez doradcę kredytowego należycie pouczeni o wszelkich ryzykach związanych z kredytem indeksowanym, przedstawianym im jako korzystniejszy od kredytu złotowego z uwagi na niższą ratę i niższe oprocentowanie i jako mało ryzykowny z uwagi na odniesienie do stabilnej od lat waluty CHF.

W niniejszej sprawie na mocy zawartej przez strony umowy wskazano, że bank udzielił kredytobiorcom **kredytu w kwocie 300.000,00 zł - indeksowanego kursem CHF** na warunkach określonych w umowie i regulaminie. Umowa stron była oparta na wcześniej przygotowanym przez bank wzorze i postanowienia jej nie były indywidualnie ustalone z powodami jako konsumentami, którzy nie mogli mieć rzeczywistego wpływu na treść umowy, która ze swej natury jest czynnością konsensualną i opartą na równości praw i obowiązków obu stron umowy.

Uruchomienie kredytu miało nastąpić w złotych polskich (PLN) przy jednoczesnym przeliczeniu wypłaconej kwoty **zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy** (§ 2 ust. 2 umowy). Zapis ten świadczy jednak o niedokładnym i niejednoznacznym określeniu wysokości kredytu udzielonego przez bank w walucie PLN, z uwagi na nieznaną tych kursów w dacie zawarcia umowy oraz na nieznaną zasad ich ustalania w tabeli bankowej walut obcych.

Jednocześnie, zgodnie z postanowieniami umownymi łączącymi strony, raty spłaty kredytu ustalane były z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, **zgodnie Tabelą Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...)** (§ 7 ust. 1 umowy). Zapis ten świadczy również o braku jednoznaczności w określeniu w przyszłości przez cały okres kredytowania wysokości uiszczanych przez kredytobiorców rat kredytowych.

W momencie zawierania umowy powodom nie była znana wysokość w złotych polskich poszczególnych przyszłych rat kredytowych i odsetkowych, albowiem nie otrzymali pełnego harmonogramu spłaty kredytu w momencie podpisywania umowy ani nawet pisemnych symulacji przyszłych spłat. Należy nadmienić, że ani regulamin ani żadne z postanowień umowy stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego nie określały szczegółowo i transparentnie zasad ustalania kursów walut w Tabeli kursowej banku, a oświadczenia podpisywane przez strony na temat ryzyka związanego z tym kredytem nie zostały poprzedzone rzetelną informacją profesjonalisty, jakim jest bank, lecz stanowiły standardowe o ogólnej treści formularze o charakterze generalnym, a

nie indywidualnym. Nie zawierały odniesienia do konkretnego kredytu i do konkretnych rat, nie zawierały wykresów kursowych i stawki LIBOR 3M, nie zawierały wzorcowych symulacji wzrostu rat w całym okresie kredytowania przy znacznym wzroście kursów waluty CHF i nie ostrzegały należycie o nieograniczonym niczym ryzyku kursowym w takich umowach oraz pomijały zupełnie zagadnienia spreadu walutowego.

Sąd na podstawie dokumentów i zeznań stron ustalił w niniejszej sprawie, że kwestia wyjaśnienia w ramach obowiązku informacyjnego banku mechanizmu indeksacji z użyciem kursu kupna przy przeliczeniu kapitału w złotych na kapitał w CHF oraz wyjaśnienie sposobu wyliczenia raty kredytu według kursu sprzedaży nie były profesjonalnie, przejrzyste, rzetelnie i wyczerpująco jasno przedstawione tak, aby konsument dostatecznie uważny i rozsądny był w stanie w oparciu o zrozumiałe kryteria zrozumieć i oszacować konsekwencje ekonomiczne warunków umowy dla swoich zobowiązań finansowych w całym okresie kredytowania.

Podpisane przez powodów oświadczenia o zapoznaniu się z kwestią ryzyka kursowego oraz ryzyka zmiany stopy procentowej nie oznaczają, że bank zrealizował ze szczególną starannością, jakiej wymagało wprowadzenie do długoterminowej umowy mechanizmu waloryzacji, obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego, a kształtując treść klauzuli waloryzacyjnej zachował się w sposób lojalny wobec kredytobiorców uwzględniając ich uzasadnione interesy. Nie stanowi wypełnienia obowiązku informacyjnego przedstawienie analizy historycznego kursu franka szwajcarskiego ani tym bardziej powoływanie się przez bank na złożenie pisemnego oświadczenia o świadomości ryzyka walutowego o standardowej treści (por. wyrok SN z 3 lutego 2022 r. II CSKP 975/22, wyrok z dnia 22 grudnia 2020 r., Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie o sygn. I ACa 766/19).

Podobnie orzekł **TSUE w wyroku z 10 czerwca 2021 r. wydanym w sprawach połączonych C-776-C-782/19**, gdzie „podkreślił wymóg przejrzystości poinformowania konsumenta przed zawarciem umowy o warunkach i umownych i skutkach zawarcia umowy, tak aby warunek umowny był zrozumiały dla konsumenta nie tylko pod względem formalnym i gramatycznym, ale także wyjaśnił mu konkretne działania metody obliczania kursów, przedstawienia mu kontekstu gospodarczego mogącego wpłynąć na zmiany kursów walut tak, aby konsument miał możliwości konkretnego zrozumienia potencjalnie poważnych konsekwencji dla jego sytuacji finansowej, które mogą wynikać z zaciągnięcia kredytu denominowanego do waluty obcej”.

W postanowieniu TSUE z dnia 6 grudnia 2021 r., w sprawie węgierskiej o sygn. C-670/20 w tezie nr 34 Trybunał stwierdził, że: „W świetle powyższych rozważań na zadane pytania trzeba odpowiedzieć, iż wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że wymóg przejrzystości warunków umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, które narażają kredytobiorcę na ryzyko kursowe, jest spełniony wyłącznie w sytuacji, gdy przedsiębiorca dostarczył temu kredytobiorcy dokładne i wystarczające informacje odnośnie do ryzyka kursowego pozwalające właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i rozsądnemu przeciętnemu konsumentowi na dokonanie oceny ryzyka potencjalnie znaczących skutków gospodarczych takich warunków umownych dla jego zobowiązań finansowych w trakcie całego okresu obowiązywania tej umowy. W tym względzie okoliczność, że konsument oświadcza, iż jest w pełni świadomy potencjalnych ryzyk wynikających z zawarcia wspomnianej umowy, nie ma sama w sobie znaczenia dla oceny, czy przedsiębiorca spełnił wspomniany wymóg przejrzystości.”

Należy podnieść, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego obowiązek informacyjny określany jest jako „ponadstandardowy” (wyrok SN z 16 marca 2018 r. w sprawie IV CSK 250/17, wyrok z 9 stycznia 2019 r. I CSK 736/17) wskazując, że bank jako profesjonalista nie może uwolnić się od odpowiedzialności odwołaniem się do samych tylko formalnych obowiązków. Dla zachowania lojalności kontraktowej ważne jest wyraźne wskazanie konsumentowi niebezpieczeństw wiążących się z oferowanym kredytem tak, aby konsument miał pełne rozeznanie co do skutków ekonomicznych zawartej umowy. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że taki obowiązek **polega na zobrazowaniu ryzyka**, jakie łączy się z kredytem waloryzowanym w szczególności wskazanie, że z biegiem lat kwota należności głównej może wielokrotnie przewyższyć kwotę udzielonego kredytu mimo regularnej spłaty i narazić konsumenta nie utratę majątku lub niewypłacalność.

Przechodząc na grunt rozstrzyganej sprawy, powodowie wskazywali w toku procesu, że doradca kredytowy w ogóle nie wyjaśniał obrazowo i wyczerpująco, w jaki sposób ustalane są kursy walut wyznaczone przez bank i jaki będzie wpływ ryzyka zmiennego kursu oraz zmiennej stopy procentowej na saldo kredytu. Nie przedstawiono powodom także zasad kształtowania się spreadu walutowego i jego istoty i znaczenia w tej umowie.

Powodowie w zakresie przeliczeń kursowych byli zdani na bank w tym sensie, że po potrąceniu z ich konta comiesięcznych rat w złotych nie przysługiwały im żadne instrumenty kontroli i ewentualnej ochrony przed kursem sztucznie zawyżonym czy nierynkowym. Powodowie nie mogli w żaden sposób wpłynąć na wysokość ustalanych w ten sposób rat kredytu, które obowiązani byli spłacać, podczas gdy w całości kwestia ta uzależniona była od woli pozwanego kształtującego swoje tabele kursowe na nieznanym zasadach.

W orzecznictwie panuje obecnie powszechny pogląd, że niedozwolone postanowienia umowne są to takie klauzule, które uzależniają wysokość kwoty, w jakiej kredyt ma być zwrócony od zachowania, decyzji tylko jednej ze stron umowy, w dodatku strony silnej jaką jest przedsiębiorca taki jak bank (**uchwała SN III CZP 40/22 czy wcześniejszy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r., IV CSKK 309/18**).

Analiza postanowień spornej umowy kredytowej prowadzi do wniosku, że nie spełnia ona wymaganych zasad regulujących prawidłowy sposób dokonania czynności prawnej. Najważniejszym uchybieniem w tym zakresie jest przyznanie sobie przez pozwanego bank arbitralnej możliwości kształtowania pozycji prawnej i finansowej dłużnika w stosunku cywilnoprawnym z naruszeniem zasady równości praw i obowiązków obu stron.

Władztwo to dotyczyło najważniejszych postanowień umownych – ustalenia salda zaciągniętego kredytu oraz wysokości kwot miesięcznych rat wpłacanych przez powodów. W tym zakresie umowa nie wiązała banku żadnymi ograniczeniami co do sposobu określania kursów kupna i sprzedaży w tabeli kursów. Wszelkie ustalenia w tym zakresie wynikały z tworzonej przez bank jednostronnie, w sposób nieznanym klientom, własnej tabeli kursów, przy czym istotne jest wskazanie, iż żaden dokument nie regulował obiektywnego mechanizmu ich powstawania i mechanizm tworzenia kursów przez bank i nie został powodom wyjaśniony. Nie sposób przyjąć, że na takie uregulowanie stosunku prawnego powód świadomie wyraził zgodę.

Jak już wcześniej zaznaczono, zawarcie w treści umowy oświadczenia kredytobiorcy, że jest on świadomy, iż zmiana stopy procentowej i kursu waluty będą miały wpływ na saldo kredytu i wysokość rat kapitałowo-odsetkowych oraz, że ponosi on ryzyko kursowe związane z kredytem nie oznacza, że bank zrealizował ze szczególną starannością jakiej wymagało wprowadzenie do długoterminowej umowy mechanizmu waloryzacji, obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego, a kształtując treść klauzuli waloryzacyjnej zachował się w sposób lojalny wobec kredytobiorcy uwzględniając jego uzasadnione interesy (tak w wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 grudnia 2020 r., I ACa 766/19 i wyrok TSUE z 10.06.2021 r. w sprawach połączonych C- 776-C-782/19 i postanowienie TSUE z 6.XII.2021 r. C- 670/20 dot. W. i wyrok SN z 29.10.2019 r. w sprawie IV CSK 309/18).

W dalszym ciągu rozważań prawnych należy powołać przede wszystkim wyrok TSUE z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (D.) i na stanowisko TSUE wyrażone wyroku z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K. i K. R. (C-26/13 EU:C:2014:282, pkt 80-84) oraz w wyroku z 26.03.2019 r. w sprawie (...) (...) i (...) (C-70/17 EU:2019:250, pkt 64). Orzeczenia te wyraźnie wskazują, że art. 6 ust.1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że umowa nie może dalej obowiązywać bez nieuczciwych postanowień i wtedy sąd powinien orzec jej nieważność. Jednocześnie w w/w wyroku wykluczono możliwość uzupełnienia luk w umowie poprzez zastosowanie np. średniego kursu waluty w NBP. Obecnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, że mechanizm indeksacji nie może zostać zastąpiony żadnym innym podobnym mechanizmem rozliczeniowym.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w pkt. 4 wyroku TSUE z 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20 Sąd poinformował powodów o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągnąć za sobą stwierdzenie nieważności umowy na rozprawie w dniu 28 września 2023 r. Powodowie oświadczyli, że są świadomi skutków takiego orzeczenia. Powodowie nie byli zainteresowani udzieleniem następczej zgody na postanowienia niedozwolone i przywróceniem

im skuteczności z mocą wsteczną (uchwała Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21). W rozstrzyganej sprawie Sąd przyjął, że strony, w granicach zasady swobody umów, mogły zawrzeć umowę w omówionym kształcie, to umowa ta w ocenie Sądu zawiera klauzule abuzywne, których eliminacja z umowy powoduje jej upadek w całości.

Za niedozwolone postanowienia umowne należało bowiem uznać treść § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 umowy. Z uwagi na brak spełnienia warunku przejrzystości tych zapisów umowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy nr 93/13 klauzula taka jako nieuczciwa jest bezskuteczna wobec konsumenta, tzn. nie wiąże go od początku.

Klauzule umowne nie uzgodnione indywidualnie:

Powołany na wstępie artykuł 385¹ § 3 k.c. stanowi, że nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przez „rzeczywisty wpływ” należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Fakt, że konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Innymi słowy, należy badać, czy konsument miał realny wpływ na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę i czy z możliwości tej zdawał sobie sprawę. Do tego, by skutecznie wykazać fakt, że klauzula była uzgodniona z konsumentem, nie wystarcza opatrzenie kontrolowanego postanowienia wzmiankami typu: „wyrażam zgodę”, „przyjmuję własnoręcznym podpisem” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 6 marca 2013 r., VI ACa 1241/12). W konsekwencji postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi będą takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez samego konsumenta. Takich postanowień analizowana umowa nie zawiera. Nie sposób uznać argumentu strony pozwanej, że dowodem indywidualnego uzgodnienia warunków umowy jest sam fakt przyjęcia przez powodów oferty kredytu w kształcie zaproponowanym przez bank.

Brak negocjacji warunków umownych:

Zgodnie z art. 3 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść.

Zgodnie z art. 385(1) § 1 k.c., postanowieniem uzgodnionym indywidualnie jest takie postanowienie, na którego treść konsument miał rzeczywisty wpływ w ramach prowadzonych z przedsiębiorcą negocjacji.

Zgodnie z art. 385(1) § 4 k.c., ciężar dowodu, iż postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje, a więc na banku, który nie sprostował temu obowiązkowi w sprawie i nie przedstawił żadnych dowodów na prowadzone negocjacje przez zawarciem umów. Postępowanie dowodowe wykazało, że umowę zawarto z wykorzystaniem wzorca banku, a sporne klauzule zostały przejęte bez modyfikacji, co wynika z zeznań powodów, którzy nie wiedzieli, według jakiego kursu będzie przeliczana kwota wypłaconego kredytu i obliczana wysokość rat, wobec czego należy przyjąć, że powodowie nie mieli żadnego wpływu na treść tych postanowień, nie były one przedmiotem pertraktacji między stronami, lecz zostały przedstawione jako jedyne możliwe rozwiązanie. Tymczasem za wyjątkiem odesłania powodów do Tabeli Kursów obowiązującej w banku, powodom nie wyjaśniono, w jaki sposób i na jakich zasadach kursy te będą ustalane przez bank. Zgodnie z umową, tylko bank jednostronnie upoważniony był do określania zobowiązania powodów.

Naruszenie dobrych obyczajów i rażące naruszenie interesów konsumenta:

Postanowienia spornej umowy ***rażąco naruszają interes konsumenta***, jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Między innymi o takiej sytuacji można mówić w razie nadmiernego naruszenia równowagi interesów stron poprzez wykorzystanie przez jedną z nich swojej przewagi przy

układaniu wzorca umowy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 maja 2009 r., VI ACa 1395/08). Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym.

Natomiast działanie *wbrew dobrym obyczajom* w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 lipca 2005r., I CK 832/04). Sprzeczne z dobrymi obyczajami są te postanowienia wzorca umownego, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację takich wartości jak szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerowość, zaufanie, lojalność, rzetelność (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 17 kwietnia 2013 r., VI ACa 1096/12).

Przyjmuje się, że klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 stycznia 2011 r., VI ACa 771/10).

Przenosząc ponownie powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, należy w pierwszej kolejności wskazać, że **abuzywność postanowień umownych** objawiała się tym, że zaskarżone klauzule nienegocjowane i niejasne w swej treści, nie wskazywały wprost sposobu ustalania wysokości kursu CHF w tabeli bankowej pozwanego, na podstawie którego winno dokonywać się wyliczeń związanych z co miesięcznymi świadczeniami stron oraz przeliczenia kapitału kredytu przed jego wypłatą. W umowie i w regulaminie brak było obiektywnych wskaźników pozwalających na określenie mechanizmu tworzenia tego właśnie kursu. Pozwany pozostawił sobie arbitralną jednostronną możliwość do kształtowania owego kursu bez wiedzy i ingerencji powodów, stawiając ich przy tym w pozycji biernych uczestników stosunku łączącego strony, nie wyjaśniając im tego zagadnienia. Wszelkie wyliczenia kursu waluty były dokonywane przez pozwanego jednostronnie, a to działanie narzucało powodom wysokość faktycznego zobowiązania w zakresie wysokości kapitału i wysokości raty kredytowej. Różnica kursowa zwana spreadem walutowym stanowiła dodatkowy przychód banku, o czym konsumenci nie byli informowani wprost, tzn. że oprócz odsetek i prowizji ujawnionych w umowie jako koszty kredytu, bank będzie zarabiał na konsumentach dodatkowe pieniądze z obrotu walutowego zawartego w mechanizmie indeksacji. Takie działanie pozwanego w ocenie Sądu jest również sprzeczne z zasadami współżycia społecznego oraz rażąco narusza interesu powodów jako konsumentów.

Należy w tym miejscu dodać za Sądem Najwyższym (por. wyrok z dnia 29 października 2019 r. sygn. akt IV CSK 309/18) - którego ustalenia podziela Sąd meriti, że tej sytuacji nie zmienia fakt podpisania przez powodów standardowego oświadczenia o ryzyku kursowym związanym z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt oraz o tym, że ryzyko to ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku i na wysokość rat spłaty kredytu.

Przedstawiony powyżej sposób poinformowania kredytobiorców o ryzyku kursowym (polegający jedynie na przedłożeniu kredytobiorcom gotowej treści oświadczenia do podpisu bez jednoczesnego realnego udzielenia im wyczerpujących informacji i pouczeń w tym zakresie) uznać należy za niezwykle pobieżne i jako takie nie mogące zostać uznane za wyczerpującą i rzetelną informację udzieloną w tym zakresie konsumentom przez podmiot profesjonalny, będący silniejszą stroną stosunku umownego. Oświadczenia te były podpisywane bez wcześniejszej rzetelnej informacji na temat ich znaczenia i skutków.

Klauzule przeliczeniowe dotyczyły głównych świadczeń stron:

Sporne klauzule przeliczeniowe wprowadzają reżim przeliczenia świadczeń głównych stron w stosunku do waluty obcej. Głównych świadczeń stron dotyczą takie elementy konstrukcyjne umowy, bez uzgodnienia których nie doszłoby

do jej zawarcia. Zasięg pojęcia głównych świadczeń stron musi być zawsze ustalany in casu z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 listopada 2012 r., I CSK 49/12). W ocenie Sądu ograniczanie rozumienia głównego przedmiotu umowy jedynie do warunków stricte przedmiotowo istotnych danej umowy jest nieuprawnione. Kontroli pod kątem istnienia nieuczciwych warunków podlegają wszystkie umowy zawarte z udziałem konsumentów, a więc zarówno te tradycyjnie zaliczane do umów nazwanych, jak i dotychczas nieuregulowane w ustawach. Powyższe rozumienie głównego świadczenia stron w ramach umów kredytu bankowego waloryzowanych kursem walut obcych, potwierdza najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego (por. wyrok z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, wyrok z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18). Jest również zgodne z wykładnią zaprezentowaną przez TSUE (wyrok z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, K. R., pkt 59).

Z uwagi na to, że unormowania zawarte w art. 385¹ i nast. k.c. stanowią implementację w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich, to rodzi określone konsekwencje dla ich wykładni. Przede wszystkim musi ona prowadzić do takich rezultatów, która pozwoli urzeczywistnić cele dyrektywy. Sądy państw członkowskich powinny zatem wyklądać prawo krajowe w taki sposób, aby w pełni uwzględniało ono nie tylko literę, ale i ducha prawa unijnego (tak E. Łętowska w: System prawa prywatnego T.5 – Zobowiązania część ogólna, Warszawa 2013, s. 30). Jak wskazał ponadto Sąd Najwyższy w wyroku z 10 lipca 2014 r. I CSK 531/13 wynikający z **art. 385(1)§2 k.c. wymóg przejrzystości i zrozumiałości sformułowania wzorca** określany zasadą transparentności wzorca, wyraźnie wyodrębnia dwa elementy: zrozumiałość dotyczy zarówno treści jak i formy wzorca, natomiast wymóg jednoznacznego jego sformułowania odnosi się wyłącznie do treści, „zmierzając do zapobiegania sformułowaniom, które mogą prowadzić do wieloznaczności tekstu. Ta przesłanka jest spełniona tylko wtedy, gdy postanowienie wzorca nie budzi wątpliwości co do jego znaczenia tzn., gdy wynika z niego tylko jedna możliwa interpretacja dla przeciętnego typowego konsumenta. Bez znaczenia jest przy tym okoliczność, czy przeciętny konsument prawidłowo rozumiejący treść postanowienia we wzorcu aprobuje czy akceptuje tę treść, a więc czy podziela zawarte w niej stanowisko.

Klauzule indeksacyjne są w przedmiotowej umowie postanowieniami o charakterze podmiotowo i przedmiotowo istotnym, zatem mogą być objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego. Zostały one określone niejednoznacznie, w taki sposób, że powodowie nie mieli rzeczywistej możliwości określenia istotnych z punktu widzenia konsumentów konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy.

W orzeczeniu C-186/16 TSUE przedstawił wykładnię art. 4 ust. 2 dyrektywy nakazującego wyrażenie warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem. Wymóg ten oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować – potencjalnie istotne – konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. Do sądu krajowego należy ustalenie, czy bank przedstawił zainteresowanym konsumentom wszelkie istotne informacje pozwalające im ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla ich zobowiązań finansowych warunek umowny, zgodnie z którym kredyt należy spłacić w tej samej walucie obcej co waluta, w której został on zaciągnięty. W ocenie Sądu informacje przekazane powodom przed zawarciem umowy były niewystarczające do spełnienia ww. warunków przejrzystości. Nie mogły rozwiewać także ewentualnych wątpliwości postanowienia zawarte w umowie, z uwagi na to, że w kluczowych elementach odsyłały do kryteriów znanych tylko bankowi, których powodowie nie mogli skontrolować ani na nie wpłynąć (ustalenie kursów waluty).

Tabele kursowe pozwanego banku powstawały wyłącznie w wyniku jednostronnych decyzji zarządu banku, a powodowie nie mieli żadnego wpływu na ich treść. W tym stanie rzeczy, zostali oni de facto wykluczeni z decydowania o treści stosunku prawnego łączącego ich ze stroną pozwaną. Ukształtowanie stosunku w opisany powyżej sposób uprawniało pozwanego banku do dodatkowego, pozaumownego wynagrodzenia, albowiem kursy wykorzystywane przy

tworzeniu tabel kursów były kursami kupna i sprzedaży, które de facto zawierają w sobie wynagrodzenie, czyli ustalaną przez zarząd banku marżę banku pobieraną tą drogą za dokonanie transakcji kupna lub sprzedaży, której to wysokość była zależna tylko i wyłącznie od woli pozwanego. Wymóg przejrzystości warunków umownych wynikający z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 nie może być zawężany do ich zrozumienia pod względem formalnym i gramatycznym (wyrok TSUE 27.02.2015 r. C-143/13 i z 30.04.2014 C- 26/13).

Nie może mieć też negatywnego wpływu na ocenę sytuacji prawnej powodów twierdzenie, że kursy ustalane były zgodnie z zapisem regulaminu w oparciu o średnie kursy NBP, pozycję walutową banku, przewidywane zmiany kursów walutowych oraz ocenę bieżącej sytuacji rynkowej – nie zostało to bowiem wprost uregulowane w umowie łączącej strony, a sama informacja na ten temat jest niepełna i wprowadza w błąd, bowiem nie ma tam mowy o tym, że to wyłącznie bank ustala marżę stanowiącą dodatkowy przychód banku w operacjach przeliczania rat spłaty kredytu według kursu sprzedaży z tabeli banku. Powodowie sami nie mogli zdobyć takich informacji i oszacować konsekwencji ekonomicznych stosowania różnych kursów bez wiedzy o dodatkowym koszcie obciążającym ich raty w postaci różnic kursowych. Mechanizm działania ryzyka kursowego wprowadzony do umowy stron wymagał szczególnej staranności banku w zakresie wskazania wyraźnych zagrożeń wiążących się z oferowanym rodzajem kredytu na mieszkanie, stanowiące z reguły dorobek życia przeciętnego klienta, i ten obowiązek informacyjny powinien zostać wykonany przed kontraktem w sposób jednoznaczny i zrozumiały unaoczniając powodowi, że zaciągnięcie takiego kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem takiej umowy może być obowiązek zwrotu wielokrotnie wyższej kwoty niż pożyczona - mimo dokonywania regularnych spłat (patrz: uzasadnienie wyroku SA w Warszawie w sprawie VI ACa 1185/20).

Naruszenie dobrych obyczajów oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul w umowach, które godzą w równowagę stron stosunku umownego. **Rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść (tak w wyroku Sąd Apelacyjny w Warszawie o sygn. VI ACa 768/19).** Obie wskazane w art. 385¹ § 1 k.c. formuły prawne służą ocenie tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umowy przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego (patrz: wyrok z 18.06.2013 r. VI ACa 1698/12).

Podkreślić należy, że stosownie do art. 385² k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Ponadto zgodnie z brzmieniem art. 4 dyrektywy, nadanym sprostowaniem z 13 października 2016 r. (Dz. Urz. UE. L z 2016 r. Nr 276, poz. 17), nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna. W rezultacie przy dokonywaniu oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia umownego, w tym także oceny indywidualnej, nie ma żadnego znaczenia, w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony.

W szczególności nie ma znaczenia, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikają dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Istotne jest jedynie, że nie było żadnych przeszkód, aby z takich uprawnień, mogących naruszać interesy konsumenta, mógł skorzystać. Postanowienie umowne ma niedozwolony charakter nie dlatego, że jest w niewłaściwy sposób wykorzystywane przez przedsiębiorcę – tym bardziej, że jest to okoliczność, która w toku wykonywania umowy może się zmieniać. To samo postanowienie nie może być abuzywne bądź tracić taki charakter jedynie w wyniku przyjęcia przez jedną ze stron umowy określonego sposobu jej wykonania, korzystania bądź niekorzystania z wynikających z niego uprawnień. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli daje kontrahentowi konsumenta możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Dlatego też nie miało żadnego znaczenia dla stwierdzenia niedozwolonego charakteru określonych postanowień umownych to, w jaki sposób pozwany bank rzeczywiście ustalał kurs waluty, do której kredyt był indeksowany. Nie ma też znaczenia, w jaki sposób bank finansował udzielanie kredytów indeksowanych, gdyż również to stanowi okoliczność leżącą poza

łączącym strony stosunkiem prawnym a równocześnie związaną z wykonywaniem umowy, a nie chwilą jej zawarcia. Nie ma także znaczenia wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej. Wszystkie te okoliczności miały bowiem miejsce już po zawarciu umowy kredytu.

Sąd krajowy dokonując oceny skutków wynikających z uznania określonych postanowień umowy za abuzywne i mając powyższe ustalenia na uwadze musi wskazać, że po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych z umowy kredytowej stron, treść stosunku prawnego nie pozwala na przyjęcie, że strony zawarłyby ważną umowę kredytu bez klauzul nieważnych w zakresie indeksacji i obowiązku informacyjnego dotyczącego ryzyka kursowego i zmiennej stopy procentowej.

Kredytobiorca musi zostać powiadomiony, że podpisując umowę kredytu indeksowanego do obcej waluty ponosi ryzyko zmiany kursu waluty, który w przyszłości może spowodować po jego stronie zobowiązanie trudne dla niego do udźwignięcia. Bank jest instytucją zaufania publicznego, która w stosunku do klienta musi działać w granicach nie tylko dobrze pojętego własnego interesu, ale również z uwzględnieniem interesu klienta. Jak wynika z uzasadnienia wyroku SA w Warszawie z 7 maja 2015 r. w sprawie I ACa 1262/14, klient niebędący profesjonalistą w dziedzinie finansów i bankowości bez poinformowania go o ryzykach związanych z usługą nie ma możliwości dokonania właściwej analizy ryzyka, jakie związane jest z danym produktem bankowym i dokonania właściwego i świadomego wyboru usługi. A wszelkie takie informacje powinny wynikać z umowy stron, a nie np. z regulaminu jednostronnie stanowionego przez sam bank.

Należy mieć zatem szczególnie na uwadze art. 385(1) k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, z których wynika, że skutkiem zasadniczym uznania postanowienia umowy za niedozwolone jest brak związania konsumenta tym postanowieniem, co oznacza, że nie wywołuje on skutków prawnych od samego początku i z mocy prawa należy ten skutek uwzględnić z urzędu a orzeczenie w tym zakresie ma charakter deklaratoryjny.

Jak wynika z wyroku SN z 27.11.2019 r. II CSK 483/18 konsekwencją stwierdzenia niedozwolonej klauzuli umownej jest działająca ex lege sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia połączona z przewidzianą w art. 385(1) § 2 k.c. zasadą związania stron umowy w pozostałym zakresie.

Przepis art. 385(1) § 2 k.c. wyłącza jednak stosowanie art. 58 § 3 k.c., co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym o przepisy Kodeksu cywilnego.

Także w orzecznictwie TSUE co do zasady wykluczono możliwość dokonania przez sąd krajowy zmiany treści nieuczciwych warunków umowy, wskazując że byłoby to sprzeczne z celem z art. 7 dyrektywy 93/13 (por. wyrok SN z 23 marca 2022 r. II CSKP 532/22 i Wyrok SA w Warszawie VI ACa 185/20). Oznacza to, że nieuprawnione jest zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, co prowadziłoby w istocie do zmiany treści łączącej strony umowy. Możliwość takiej zmiany umowy stoi w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy nr 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych.

Uprawnienie to przyczyniłoby się do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ wciąż byłiby oni skłonni do stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów ze świadomością, że nawet gdyby miały one zostać unieważnione, to ostatecznie umowa jednak może być uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy tak, aby zagwarantować w ten sposób interes przedsiębiorców (wyrok TSUE z 30.04.2014 C- 26/13).

W wyrok TSUE z 3.10.2019 r. wydanym w analogicznej sprawie polskiej C-260/18 (D. – (...)), Trybunał uznał, że art. 6 ust. 2 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie, aby sąd krajowy po stwierdzeniu nieuczciwych postanowień umowy przyjął zgodnie z prawem krajowym, że umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że po ich usunięciu spowodowałaby zmianę charakteru głównego przedmiotu

umowy. Skutki unieważnienia umowy dla konsumenta należy ocenić w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony do celów tej oceny decydująca jest wola konsumenta wyrażona w tym względzie. Ochrona konsumenta może być pełna i zapewniona tylko, gdy zostaną uwzględnione jego rzeczywiste i bieżące interesy, a nie interesy i okoliczności mające miejsce w chwili zawarcia umowy. Art. 6 ust. 1 dyrektywy zdaniem TSUE stoi na przeszkodzie unieważnienia umowy, jeżeli takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby konsument nie wyraził zgody na takie utrzymanie umowy. Decydujące znaczenie ma więc wola konsumenta, który może uznać, że zastąpienie abuzywnego postanowienia umowy nie jest dla niego korzystne i wybrać skutek jakim jest upadek umowy, może także zgodzić się na uzupełnienie luk w umowie, aby uniknąć upadku umowy (takie stanowisko zajął SN w wyroku z 11.12.2019 r. w sprawie V CSK 382/18).

Podsumowując, Sąd uznał w sprawie powodów, że po prostym wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych zawartych § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 umowy pozostała jej treść nie pozwala na dalsze wykonywanie zobowiązania, ponieważ nie jest to treść uzgodniona w ramach stosunku konsensualnego. Wyeliminowanie odniesienia do tabel kursowych banku czyni niemożliwym dokonanie przeliczenia z franków szwajcarskich na złote polskie.

Brak jest przy tym polskich przepisów dyspozytywnych, które mogłyby wejść do umowy w miejsce postanowień abuzywnych, w tym nie mogą to być proponowane wcześniej przepisy art. 69 ust. 3 Prawa bankowego i art. 358 § 2 k.c. czy art. 41 Prawa wekslowego, jako normujących przeliczanie świadczeń w umowach ważnych z waluty obcej na polską, a nie odwrotnie, z czego przepis art. 358 k.c. wszedł w życie jako przepis o charakterze dyspozytywnym dopiero 24 stycznia 2009 r., a zatem długo po zawarciu umowy. Przepis ten dotyczy zobowiązań w walucie obcej i nie ulega wątpliwości, że w przypadku umowy kredytu indeksowanego do waluty CHF zobowiązanie jest wyrażone w złotych polskich, a waluta obca stanowi jedynie miernik wartości zobowiązania zaciągniętego w walucie polskiej i świadczeń spełnionych przez kredytobiorców w walucie polskiej (klauzula indeksacyjna).

Skoro za zasadne Sąd przyjął uznanie klauzuli indeksacyjnej za niedozwoloną, co skutkuje jej usunięciem z umowy, to zdaniem Sądu, dodatkowo usunięciu z umowy podlega także wskazana w § 2 pkt 8 Regulaminu kredytowania osób fizycznych w Banku (...) S.A. stawka LIBOR 3M (CHF) warunkująca zmianę oprocentowania w całym okresie kredytowania, o której powodowie zostali powiadomieni. Zaprzestanie ustalania zmiennej stawki Libor przez (...) w L. - podmiot uprawniony do podawania stopy procentowej - musi skutkować niemożnością określenia elementu składającego się na essentialia negotii umowy stron, a co zatem idzie skutkuje nieważnością umowy, bowiem zmiana administratora stopy LIBOR powinna skutkować odpowiednią zmianą regulaminu umowy, tak jak miało to miejsce w przypadku stawki WIBOR.

Należy podkreślić, że prawidłowość i rzetelność ustalania m.in. stawki referencyjnej LIBOR i EURIBOR została zakwestionowana w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 2016/1011 z 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych. Z treści preambuły oraz z art. 36 cytowanego rozporządzenia wynika wprost, że doszło do manipulacji walutowymi wskaźnikami referencyjnymi stóp procentowych i stały się one przedmiotem konfliktu interesów. W efekcie tej regulacji stawka referencyjna LIBOR została z dniem 1 stycznia 2022 r. wyeliminowana z tzw. umów frankowych.

Powodowie poinformowani przez Sąd z urzędu o skutkach nieważności umowy, wprost odrzucili możliwość zaakceptowania wadliwych postanowień umownych, co umożliwiłoby dalsze wykonywanie umowy w zmienionym kształcie. W swoich oświadczeniach podtrzymali wolę stwierdzenia nieważności całej umowy i rozliczenia nienależnych świadczeń (protokół rozprawy z dnia 28.09.2023 r., 00:20:41; 00:33:42 - k. 381v-382 a.s.).

Z powyższych przyczyn Sąd uwzględnił żądanie powodów i wydał rozstrzygnięcie w zakresie dochodzonego roszczenia o ustalenie.

Nieważność spornej umowy skutkuje zatem tym, że kwoty wzajemnie dotychczas przez strony świadczone stały się świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., gdyż zostały uiszczone bez podstawy prawnej. Bank oddał na rzecz powodów kwotę kredytu bez podstawy prawnej w oparciu o nieważną umowę kredytu, z kolei powodowie bez podstawy prawnej uiszczali comiesięczne raty kredytowe. Nieważność umowy powoduje, iż następuje wyjście ze stosunku prawnego łączącego strony i niemożność kreowania w oparciu i w ramach tego stosunku prawnego żądania. Wskazana powyżej sytuacja, tj. stwierdzenie nieważności umowy, stanowi jedną z kondykcji - *condictio sine causa* - i odnosi się do sytuacji, w których czynność prawna była od początku bezwzględnie nieważna i nie istniała możliwość jej konwalidacji, np. czynność sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 3 k.c.). Kondykcja ta wystąpi też w przypadku, w którym nieważna okazała się część czynności prawnej, na podstawie której spełnione zostały świadczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20.10.2016 r., I A Ca 1732/15, wyrok Sądu Najwyższego z 7.11.1997 r., II CKN 424/97, wyrok Sądu Najwyższego z 24.11.2011 r., I CSK 66/11). W doktrynie został również wyrażony pogląd, iż przesłanki tej właśnie kondykcji zostają spełnione w przypadku spełnienia przez konsumenta świadczenia na rzecz przedsiębiorcy na podstawie klauzuli umownej, która została uznana za niedozwoloną.

Stwierdzenie, że umowa jest nieważna, powoduje zatem obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Co do zasady, kredytobiorca powinien więc zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału, a zatem bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe i inne opłaty oraz składki.

Należy przy tym wskazać, że zasadność teorii dwóch kondykcji została przesądzona w uchwale [7] Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, mającej moc zasady prawnej oraz w uchwale III CZP 11/20 z 16 lutego 2021 r. Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa stała się trwale bezskuteczna.

W efekcie powyższych rozważań Sąd uznał, że żądanie powodów dotyczące zasądzenia kwot wpłaconych przez nich na rzecz pozwanego tytułem spłat rat kredytu zasługiwało na uwzględnienie, skoro kwota przez nich żądana mieściła się w ogólnej kwocie wpłaconej tytułem nieważnej umowy kredytu. Analiza złożonych przez stronę powodową dokumentów, w szczególności wystawionego przez bank zaświadczenia o wysokości dokonanych spłat rat kredytu, doprowadziła Sąd do przekonania, że powodowie wykazali zgłoszone roszczenie pieniężne.

Ze wspomnianego zaświadczenia wynika bowiem, że w okresie objętym powództwem, tj. od dnia 1 maja 2010 r. do 1 marca 2020 r., powodowie zapłacili na rzecz pozwanego banku z tytułu rat kapitałowo-odsetkowych łącznie kwotę 213.406,02 zł (d: zaświadczenie banku – k. 24-29v a.s., zestawienie transakcji – k. 238-244 a.s.). Wbrew twierdzeniom pozwanego, zaświadczenia wydane przez pozwanego bank na okoliczność wykazania kwot spłaty kredytu stanowią podstawę do wykazania wysokości roszczenia powoda. Pozwany nie udowodnił, aby dokumenty te były niezgodne z rzeczywistym stanem spłat kredytu powodów.

Nie zasługiwał na uwzględnienie podniesiony przez pozwanego ***zarzut przedawnienia roszczeń powodów.*** Sąd orzekający w niniejszej podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że termin przedawnienia roszczeń kredytobiorcy związanych z całkowitą nieważnością umowy może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę wiążącej decyzji w tym względzie. W realiach związanych z wykonywaniem przedmiotowej umowy kredytu nie sposób uznać, że powodowie mogli mieć świadomość wadliwości klauzul indeksacyjnych w 2007 r. Podkreślić tu trzeba, że kwestia możliwej wadliwości klauzul indeksacyjnych została podjęta w debacie publicznej dopiero w 2011 r. Wobec tego od czasu powstania u powoda świadomości co do wadliwości klauzul waloryzacyjnych i wynikających z tego roszczeń (co nie mogło mieć miejsca przed 2011 r.) i podjęcia decyzji o wystąpieniu ze stosownymi roszczeniami przeciwko bankowi, co miało miejsce w dniu wystąpienia z pozwem w niniejszej sprawie, nie upłynął termin określony w art. 118 k.c. Roszczenia powodów nie uległy zatem przedawnieniu w żadnym zakresie.

Powodom należą się również odsetki ustawowe za opóźnienie w zapłacie powyższej sumy, jednak od późniejszej daty, niż tego żądali. Stosownie do art. 481 § 1 i 2 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności, a jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. Termin zapłaty świadczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, zatem świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu pozwanego do zapłaty (art. 455 k.c.).

Rozpoznając roszczenie odsetkowe powodów należy odwołać się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. o sygn. akt III CZP 6/21, z której uzasadnienia wynika, iż dopiero z chwilą, gdy powodowie zostali pouczeni przez sąd o skutkach nieważności umowy i oświadczają, iż godzą się na te skutki i akceptują je - występuje skutek w postaci definitywnej nieważności umowy. Oznacza to, że dopiero z dniem odmowy potwierdzenia klauzul abuzywnych, bez których umowa nie może wiązać, albo z dniem bezskutecznego upływu czasu do ich potwierdzenia, ustaje stan zawieszenia, a umowa staje się definitywnie bezskuteczna (nieważna). Dopiero z tą chwilą powstaje po obu stronach umowy obowiązek zwrotu spełnionych świadczeń i dopiero z tą chwilą możliwe jest uznanie stanu opóźnienia w spełnieniu nienależnego świadczenia. Skuteczność oświadczenia konsumenta uzależniona jest od dwóch warunków: po pierwsze – Sąd orzekający w sprawie abuzywności klauzul umownych musi mieć pewność, że oświadczenie zostało złożone przez konsumenta należycie poinformowanego o konsekwencjach prawnych, jakie może pociągnąć za sobą definitywna nieskuteczność (nieważność) kwestionowanego postanowienia i po drugie – pewność co do wskazanych okoliczności warunkujących skuteczność oświadczenia konsumenta musi mieć również druga strona umowy, czyli kredytodawca, który musi mieć jasność co do tego, czy konsument formułując oświadczenie był należycie poinformowany o konsekwencjach abuzywności klauzuli (np. o wszystkich roszczeniach restytucyjnych związanych z całkowitą i trwałą bezskutecznością umowy). Dopiero po spełnieniu tych warunków wystąpienie przez konsumenta z żądaniem restytucyjnym, zakładającym trwałą bezskuteczność (nieważność) całej umowy, może być uznane za dorozumianą odmowę potwierdzenia klauzuli i akceptację konsekwencji upadku umowy, prowadząca do jej trwałej nieważności. Dopiero z chwilą ustalenia trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy można uznać, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny, a strony mogły zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia w rozumieniu art. 410 par. 2 k.c. (wyrok SA w Warszawie o sygn. VI ACa 617/20).

Skoro w dniu 28 września 2023 r. Sąd z urzędu i w obecności pozwanego poinformował powodów o skutkach nieważności umowy kredytu, a powodowie złożyli stosowne oświadczenia, to dopiero wówczas ustał stan zawieszenia i powstał stan definitywnej nieważności umowy, która została już prawie w całości wykonana i jej dalsza finansowa kontynuacja nie jest celowa. Po obu stronach powstał obowiązek zwrotu spełnionych świadczeń i powstał stan opóźnienia co do zwrotu świadczenia nienależnego. Termin początkowy naliczania odsetek Sąd oznaczył zatem na dzień 28 września 2023 r., jak orzeczono w punkcie drugim sentencji wyroku.

Natomiast w punkcie trzecim sentencji wyroku oddalono roszczenie odsetkowe powodów w pozostałym zakresie.

Orzekając o kosztach postępowania w punkcie czwartym sentencji wyroku Sąd na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. włożył na pozwanego obowiązek zwrotu powodom pełnych kosztów procesu z uwagi na fakt, że powodowie ulegli tylko co do niewielkiej części swego żądania (co do części odsetek za opóźnienie). Koszty strony powodowej niezbędne do celowego dochodzenia praw w niniejszej sprawie wyniosły łącznie 11.834,00 zł, na co składają się uiszczona opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000,00 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 34,00 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 10.800,00 zł wskazanej na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.